

ВІДГУК

на дисертацію **Андрухович Дани Романівни** на тему
**«Державна допомога суб'єктам господарювання в системі
регулювання підприємницької діяльності в Україні»,**
подану на здобуття ступеня доктора філософії
за спеціальності 051 «Економіка»

Дослідження державної допомоги суб'єктам господарювання в системі регулювання підприємницької діяльності є надзвичайно актуальним з наукової та практичної точок зору через низку сучасних викликів, що стоять перед Україною. Державна допомога є ключовим інструментом забезпечення збалансованого та сталого економічного розвитку, що стимулює інноваційні процеси та реалізацію соціально-економічних ініціатив без порушення принципів конкуренції. В умовах обмеженості ресурсів необхідність державної підтримки суб'єктів господарювання як прямий форми економічного впливу стає особливо актуальною. Однак запобігання потенційним негативним ефектам, зокрема спотворенню ринкових механізмів, виникненню корупційних ризиків та неефективному використанню бюджетних коштів, вимагає ретельного аналізу її доцільності та відповідності нормам Європейського Союзу.

Структура дисертації є логічною, послідовною та відповідає завданню дослідження, охоплюючи теоретичні, аналітичні та практичні аспекти державної допомоги суб'єктам господарювання в Україні.

На наш погляд, ключова практична цінність проведеного дослідження полягає у розробці концептуальних засад вдосконалення механізмів державної допомоги суб'єктам господарювання, які поєднують європейські підходи з урахуванням специфіки вітчизняного економічного розвитку. Це дозволяє запропонувати адаптовані рішення, що враховують

інституційні особливості та регіональні диспропорції економіки України. Обґрунтовано методологічний підхід до оцінки ефективності державної допомоги, який враховує її комплексний вплив на соціально-економічні процеси на різних рівнях. Важливим результатом є виявлення закономірностей трансформації інституту державної допомоги в умовах кризових явищ, зокрема під час воєнного стану, що дає змогу краще розуміти механізми адаптації економічної політики до надзвичайних умов. Дослідження розкриває сутнісні характеристики регіональної державної допомоги як інструменту збалансованого розвитку територій, що сприяє формуванню цілеспрямованої регіональної політики. Окрему практичну значимість мають розроблені рекомендації щодо впровадження цифрових технологій у систему надання державної допомоги, які спрямовані на підвищення ефективності, прозорості та доступності державної підтримки для суб'єктів господарювання.

Ідеї та пропозиції здобувачки висвітлені в достатній кількості фахових публікацій, апробовані на конференціях та підтверджені довідками про впровадження в практику діяльності підприємств. Водночас, маємо певні зауваження до дисертаційного дослідження Андрухович Д. Р.

У роботі вдало поєднано теоретичний аналіз із практичними рекомендаціями, що свідчить про комплексний підхід до вивчення державної допомоги суб'єктам господарювання. Однак варто зазначити, що окремі теоретичні положення, зокрема щодо визначення поняття «державна допомога», потребують більш глибокого порівняльного аналізу не лише з європейським законодавством, а й з досвідом інших країн (наприклад, США, Канади, азійських економік), де існують альтернативні моделі державної підтримки бізнесу.

Здобувачка обґрунтовано використовує аналіз співвідношення бюджетних видатків і приросту доданої вартості, проте залишається незрозумілим, чи враховувалися інші фактори, такі як мультиплікативний

ефект у суміжних галузях або соціальні наслідки (наприклад, збереження зайнятості). Також доречним було б застосування економетричних моделей для оцінки впливу державної допомоги на динаміку ВВП та інвестиційну активність.

Дослідження підкреслює важливість регіональної політики, проте недостатньо розкрито механізми забезпечення прозорості та відкритості у розподілі коштів між регіонами. Зокрема, варто було б додатково проаналізувати ризики корупції та неефективного використання коштів у депресивних регіонах, де адміністративний ресурс часто переважає над економічною доцільністю.

Авторка справедливо акцентує на трансформації підходів до державної допомоги в умовах воєнного стану, але необхідно врахувати, що тимчасове послаблення контролю може призвести до довгострокових спотворень конкурентного середовища. Варто було б розглянути механізми поступового відновлення стандартів після завершення воєнного стану, щоб уникнути «ефекту залежності» бізнесу від державної підтримки.

Пропозиції здобувачки щодо цифрових екосистем є перспективними, проте необхідно чіткіше визначити критерії їхньої ефективності, особливо в умовах обмеженого фінансування та нестачі кваліфікованих кадрів у державному секторі. Також варто дослідити можливі ризики, пов'язані з кібербезпекою та захистом даних підприємств.

Хоча робота містить порівняльний аналіз українського та європейського законодавства, необхідно чіткіше окреслити шляхи адаптації норм ЄС у вітчизняну практику, особливо у контексті майбутньої інтеграції України до ЄС. Зокрема, варто детальніше розглянути питання сумісності національних механізмів допомоги з правилами Договору про функціонування ЄС (ст. 107–109).

Вказані вище зауваження не зменшує загального позитивного враження від дисертаційної роботи.

Таким чином, зважаючи на практичну значущість, теоретичну обґрунтованість та наукову цінність дисертаційної роботи Андрухович Дани Романівни, присвяченої проблемам державної допомоги суб'єктам господарювання в системі регулювання підприємництва в Україні, здобувачка заслуговує на присудження наукового ступеня доктора філософії за спеціальністю 051 "Економіка".

**професор кафедри виробничого та інвестиційного
менеджменту Національного університету
біоресурсів і природокористування,
доктор економічних наук, професор**

Емілія ПРУШКІВСЬКА

ПІДПИС ЗАСВІДЧУЮ

начальник відділу кадрів

Підпис

С.ГРИЩЕНКО